
Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:1y

Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 1 Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer

Av kyrkoordningens 2 kap. 2 § framgår att församlingen får bedriva näringsverksamhet om den har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift. Det är inte närmare specificerat vilken näringsverksamhet som omfattas av denna skrivning.

Kyrkostyrelsen menar att näringsverksamhet i form av begravningsbyrå i en församling eller pastorats regi kan anses ha en naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift och i synnerhet till uppdraget att fira gudstjänst och utöva diakoni. Därmed utgör begravningsbyråverksamhet sådan näringsverksamhet som enligt kyrkoordningen kan bedrivas av enhet inom Svenska kyrkan. För att tydliggöra att begravningsbyråverksamhet ska ses som naturligt anknuten näringsverksamhet som en församling får bedriva, vilket innebär en ändring av hittillsvarande tolkning, föreslås ett tillägg i form av ett andra stycke i 2 kap. 2 § kyrkoordningen med lydelsen: *Den som bedriver begravningsbyråverksamhet och samtidigt är huvudman för begravningsverksamheten ska särskilt beakta de olika förutsättningar som enligt lag gäller för respektive verksamhet.* Ändringen föreslås träda i kraft 1 januari 2023.

Svenska kyrkans överklagandenämnd har i beslut 2007/22 och 2012/9 konstaterat att det inte kan anses vara en uppgift för Svenska kyrkans församlingar att bedriva begravningsbyråverksamhet, vare sig självständigt eller tillsammans med annan, samt att det är oförenligt med regleringen i kyrkoordningen att bedriva sådan verksamhet. Vidare har Överklagandenämnden i sitt remissyttrande 2021/30 gällande *Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer* huvudsakligen konstaterat följande.

[...] För att samma huvudman ska kunna bedriva både myndighetsutövning och kommersiell verksamhet krävs en betydligt mer omfattande reglering för att undvika sammanblandning än den som föreslås. Tillsynen måste intensifieras och det räcker inte med den förvaltningstillsyn eller den utökade tillsyn som stiftens numera har. Denna gäller ju också enbart begravningsverksamheten som sådan. Fokus måste också ligga på jävsfrågorna som kan bli betydande och ge upphov till överklaganden. Det finns en stor risk att sådana överklaganden kommer att bli vanliga om det inte tillräckligt klarläggs i kyrkoordningen vad som gäller.

Den bedömning Överklagandenämnden tidigare har gjort i frågan har fortfarande aktualitet och kan enligt nämnden inte avfärdas på det sätt som har skett i promemorian. I promemorian konstateras, såvitt går att utläsa, att bedrivande av kyrklig begravningsbyrå i dag strider mot kyrkoordningen. Mot den bakgrunden blir förslaget till ändring i 2 kap. 2 § kyrkoordningen inte adekvat. Förslaget innebär att den som bedriver begravningsbyråverksamhet ska särskilt beakta de förutsättningar för

huvudmannaskapet som följer av begravningslagen. Att den som bedriver begravningsbyråverksamhet ska beakta lagens regler synes inte behöva anges särskilt i kyrkoordningen. Är det tveksamt om kyrkoordningen för närvarande medger att en församling driver begravningsbyrå, måste denna fråga först klarläggas.

Även den gränsdragning som måste ske mellan församlingens grunduppgift och bedrivande av begravningsbyrå måste klarläggas. De likheter och skillnader som finns mellan kyrkliga begravningsbyråer och andra former av näringsverksamheter i kyrklig regi behöver klarläggas och konsekvenser dras när det gäller gränsdragningarna i en kyrkorättslig reglering.

Kyrkoordningen är tydlig med att all verksamhet ska vara ett stöd och en konsekvens av den grundläggande uppgiften i församlingen (inledningen till Andra avdelningen: församlingarna). Den grundprincipen måste få genomslag vid en eventuell kommande reglering av verksamheten i kyrkliga begravningsbyråer.

Sammanfattningsvis anser Överklagandenämnden att den föreslagna regleringen är ofullständig och att frågan behöver utredas ytterligare.

Kyrkorättsnämnden konstaterar följande. Det får anses givet att svenska lagar och förordningar gäller för Svenska kyrkans verksamhet, oavsett om så är föreskrivet i kyrkoordningen eller inte. Den föreslagna skrivningen om att förutsättningar som gäller enligt lag ska beaktas medför enligt kyrkorättsnämnden en inkonsekvens som är problematisk. Om en sådan skrivning skulle införas i kyrkoordningen behöver det övervägas om motsvarande skrivningar skulle behöva införas i ytterligare kyrkoordningsbestämmelser.

Utredningen som ligger bakom förslaget liksom Överklagandenämndens yttrande visar på behovet att tydliggöra vad som ska anses vara sådan näringsverksamhet som har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift och i synnerhet av frågan om det ska vara tillåtet för församlingarna och pastoraten att bedriva kyrklig begravningsbyrå. Kyrkorättsnämnden anser inte att det i kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4 föreslagna tillägget besvarar dessa frågor. För att klargöra rättsläget och uppnå det föreslagna syftet förutsätts ändring i 2 kap. 2 § kyrkoordningen, antingen genom förtydligande av vad som ska anses vara sådan näringsverksamhet som har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift, eller genom en uttrycklig reglering om att kyrklig begravningsbyrå är en näringsverksamhet som är tillåten för församlingar och pastorat att bedriva.

Uppsala den 2 september 2022

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz, ordförande, Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Mattias Benke, Margareta Andersson, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.